

Verslag lezing:

Waar was het? Locaties toekennen aan erfgoedcollecties

Door: Jan Leeuwenhoek

15 november 2022

Voorzitter Ab Stikkelorum geeft het woord aan Ellen Gehring die ons mee zal nemen in een interessante ontwikkeling bij Erfgoed Leiden en Omstreken.

Ellen geeft aan dat ze archeologie en erfgoedstudies heeft gedaan en dat haar belangstelling vooral uitgaat naar digitale hulpmiddelen, zoals databases en geografische informatiesystemen (GIS). Deze hulpmiddelen bieden veel mogelijkheden voor belangstellenden in historie, genealogie e.a.. Het gaat haar niet alleen om het verleden, bv. beter kunnen onderzoeken van historische kaarten. Maar ze wil ook naar de toekomst kijken, bv. welke beleidsmatige vragen kunnen we beantwoord krijgen als we historische informatie digitaal toegankelijk hebben gemaakt. Bij het ELO is ze projectleider digitaal, dus daar kan ze haar belangstelling goed in kwijt!

Kaart, vervaardigd door Willem Jacob van Campen en P.Engels. Ca. 1860
Erfgoed Leiden en Omstreken

Bij het ELO zijn heel veel afbeeldingen aanwezig. Een belangrijk doel is om aan elk van die afbeeldingen een locatie te hangen. Door alle gegevens in een database op te slaan kunnen verbanden worden gelegd en vragen worden beantwoord. De gekozen aanpak bestaat uit vier stappen:

Stap 1: **Digitaliseren** van de collecties van ELO. Dit gebeurt al jaren en er is inmiddels al heel veel digitaal beschikbaar.

Stap 2: **Geo-refereren**. Dit betekent het aangeven waar precies de betreffende afbeelding te lokaliseren is. Hiervoor wordt een GIS-programma gebruikt. Je kan bv. op een scherm twee beeltenissen hebben van kaarten uit verschillende perioden. Je wijst enkele punten aan en dan legt het systeem de beide kaarten op elkaar. Dit geeft goed zicht op de ontwikkelingen die er hebben plaatsgevonden. Voor een groot deel van de kaarten is dit al gedaan. En –desgevraagd- het is downloadbaar! Aan deze stap van het project wordt door veel vrijwilligers gewerkt. Mocht iemand belangstelling hebben, u bent van harte welkom!

Stap 3: **Vectoriseren**. In deze stap wordt alle informatie opgeslagen die op een locatie betrekking heeft. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van de kadastrale minuten die zeer nauwkeurig zijn. In 1812 is met de opmeting begonnen en in 1832 was het gehele land opgemeten. Het eindresultaat is een zgn. Referentiedataset, die alle historische gegevens bevat met datering, namen van de straten en de wijziging daarin in de loop van de tijd etc.

Stap 4: Deze laatste stap betreft het **verbinden** van alle locaties en de relatie leggen met andere historische sets binnen en buiten Leiden.

Sommige andere archiefdiensten werken ook met zo'n aanpak. Zo is er in Amsterdam een tijdmachine van de ontwikkeling van de stad (plattegrond) over de jaren en hetzelfde geldt voor Gouda. Sommige gegevens van de diverse archiefdiensten kunnen worden gekoppeld, bv. inzake WO II.

Voorbeelden die onder handen zijn of al gerealiseerd zijn in Leiden zijn:

- op de plattegrond van de stad kan je zien waar bakkers woonden in 1581 en 1600.
- overzicht waar de rijkste mensen in de 19^e eeuw woonden.
- foto's van de straten in Leiden.

Wat betreft adressen zijn de overlidensregisters uit de tijd van de Burgerlijke Stand bekeken. Gevraagd wordt hoe kan worden omgegaan

met de benoeming hierin; specifiek de onderverdeling in wijken en nummers, die nu niet meer worden gebruikt. Hierbij geeft Piet de Baar de tip om te kijken naar het huisnummerboek dat in 1871 is uitgegeven. Het is op de site van het ELO te vinden en dus thuis te doorzoeken.

Terzijde komt de cholera aan de orde: in een aantal begraafboeken van Leiden uit de 19^e eeuw wordt in de marge –zo geeft Piet aan- een C opgenomen, indien er sprake is van de doodsoorzaak cholera. Deze begraafboeken worden niet vaak meer geraadpleegd vanwege het beschikbaar zijn van de BS, maar in deze bron zit er toch nog extra info. Van elke persoon is er 1 regel tekst. Ellen geeft nog aan dat er een apart project is inzake Historisch Leiden in Kaart, waarbij de 16^e eeuw centraal staat. De uitkomst daarvan zal ook erg interessant zijn voor de NGV!

Ab dankt Ellen hartelijk voor haar lezing. Deze lezing was heel relevant voor de aanwezigen. Mogelijk zijn er in de toekomst samenwerkingsmogelijkheden tussen ELO en NGV-Rijnland over gerelateerde onderwerpen.